

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

NSPRV je kolektivni član i osnivač Sindikata radnika u prosveti Srbije (Srps)

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 3 • ОКТОБАР 2009 • БРОЈ 29

WORDL TEACHER'S DAY 2009 Само је улагање у образовање гаранција напретка

И ове године, 05. октобра, су учитељи широм света учлањени у Интернационалу образовања, односно неки од 401 синдикат у 172 земље (или територије) са преко 300 милиона чланова прославили Светски дан наставника - Дан одређен 1993. године и прихваћен

од страна УН и UNESCO.

И НСПРВ се је придружио овој акцији сада већ традиционално обележавајући Дан учитеља пригодним конференцијама за штампу, трибинама, изложбама... негујући вечну поруку да само они који знају вредност образовања имају будућност. (Насијавак на сир. 3)

ОЦЕНА ЗАВИСИ И ОД ИМЕНА ЂАКА

До овог закључка дошли су аутори студије Универзитета у Олденбургу, урађеној на основу анкете међу 2.000 наставника основних школа. Требао је да учитељи у анкети одговоре која имена никада не би дали сопственој деци и да наведу она имена која их асоцирају на упадљиво негативно понашање ђака, те да на крају вреднују имена са понуђеног списка. (Насијавак на сир. 12)

НАГРАДЕ ТАЛЕНТОВАНИМ УЧЕНИЦИМА

Уручивањем награда најбољим учесницима конкурса „Улагање у учитеље гаранција је напретка“, Независни синдикат просветних радника Војводине у Сомбору је обележио 5. октобар – Светски дан учитеља. Учитеље и њихове ђаке је, у свечаној сали градске Скупштине Сомбора поздравила начелница Школске управе у Сомбору проф. др. Етела Јеринкић, као и заменица сомборског градоначелника проф. Марта Одри Хорват. Говорећи о свим проблемима с којима се суочавају просветни радници, секретар НСПРВ проф. Хаши Здравко Ковач је истакао да и поред катастрофалног односа државе према образовању и непостојању суштинске реформе, српски образовни систем још увек постиже боље резултате од било ког сегмента српског друштва. (Насијавак на сир. 6)

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ У ЈАДНОМ СТАЊУ

СрпС је сачинио Информацију о стању социјалног дијалога у Србији која је преведена на енглески језик и прослеђена свим амбасадама у Србији, Међународној организацији рада (ILO), ICFTU (МКСС), ЕИ (Интернационали образовања) и свим организацијама у региону које се баве социјалним дијалогом можете, као и интернационалним медијима VOA, RSE, DW,BBC. (Насијавак на сир. 4)

ПУТ У ЛЕПШУ БУДУЋНОСТ Како се понаша и власт у Суботици

Власт нам је обећала, док још није била власт, да ће нас одвести у лепшу будућност уколико будемо гласали за њу. Ми смо понуду прихватили, гласали смо за њу и почео је пут у лепшу будућност. И ту не би било ништа спорно да се није појавио проблем путних трошкова у обећано. Власт са овим трошком није рачунала јер је мислила да је пут бесплатан па почињу њена изврдавања законске обавезе (Насијавак на сир. 5)

ГОСТИ ИЗ НЕМАЧКЕ У БАНОВИНИ

Покрајински секретар за образовање др Золтан Јегеш осмог октобра је примио ученике и професоре Гимназије Schwabish Hall из Покрајине Баден-Виртемберг у Немачкој. Ђаци и професори немачке гимназије су дошли у посету зрењанинској Гимназији, како би наставили и унапредили досадашњу сарадњу. (Насијавак на сир. 9)

ЗАРАДЕ И ДАЉЕ У ПАДУ

Просечна нето зарада у Републици Србији, исплаћена у августу 2009. године, износила је 31.338,00 динара. У односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у јулу 2009. године, номинално је мања за 3,7%, а реално је мања за 3,6%. Просечна зарада, наравно без пореза и доприноса у Војводини исплаћена у августу била је 30.933,00 динара. Што значи да је у односу на јул, номинално била мања за 3,2%, а за исти проценат је и реално смањена. У централној Србији у августу је зарада пратила тренд бруто зараде и била већа него ли у Републици укупно (и наравно Војводини) и износила је 31.487,00 динара, те је у односу на претходни месец била номинално мања за 3,9%, а реално за 3,7%. Статистика бележи и да плате и куповна моћ грађана Србије заостају за онима у Словенији, Хрватској и Босни и Херцеговини. (Насијавак на сир. 10)

У овом броју можете још читати:

ВРШАЧКЕ ШКОЛЕ У XIX ВЕКУ	стр. 2
ВРЕМЕ НЕИСПУЊЕНИХ НАДАЊА	стр. 3
УЧИТЕЉ, НАСТАВНИК, ПРОФЕСОР	стр. 5
СЕС О ОТПУШТАЊИМА	стр. 9
ШКОЛЕ БЕЗ НАСИЉА	стр. 9
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
НАЈСТРЕСНИЈИ ПОСАО НА СВЕТУ	стр. 12
МУЖ ЗА 20 \$	стр. 12

VRŠAČKE ŠKOLE U XIX VEKU

Klirikalno učilište

Piše: Dušan Belča

Među brojnim školama koje su u Vršcu radile tokom tri stoleća po svom značaju koja je imala za srpsku prosvetu i crkvu, ali i rumunsku, svakako se ističe Srpsko-rumunsko klirikalno učilište koje je 1822. do 1867. godine obrazovalo nekoliko stotina sveštenika i učitelja koji su predstavljali temelj za očuvanje kako vere tako i nacionalnog bića i jednog i drugog naroda, a naročiti kod Rumuna u borbi protiv unijatske crkve. Osnovana u okviru Vršačke eparhije ova škola je pripremala sveštenike i učitelje za ceo Banat, dakle i za Temišvarsku eparhiju. Kako su tada pravoslavni Srbi i Rumuni bili zajedno u okviru Karlovačke mitropolije prirodno je bilo da se i škola za sveštenike organizuje za oba naroda. Uostalom i u drugim vršačkim školama, pre svega u Gramatikalnoj jedan od jezika koji se učio bio je rumunski. Potreba za školovanjem sveštenika i učitelja pojavila se odmah po oslobođenju Banata od turske vlasti i uspostavljanja Vršačko-karansebeške eparhije i najverovatnije da su episkopi u okviru dvora organizovali tečajeve za pripremu sveštenika i učitelja, jer poznato je da su sveštenici najčešće bili i učitelji u trivijalnim i normalnim školama koje su i bili u okviru crkve.

Može se pretpostaviti da je tu vrstu tečajeva organizovao već vladika Jovan Georgijević, jer se on najviše zalagao za širenje pismenosti kod svog naroda, ali prve pouzdane podatke imamo o jednom takvom tečaju tek iz vremena vladike Josifa Jovanovića Šakabente, koji je dolaskom u Vršac 1786. godine, napravio u okviru svoga dvora neku vrstu „privatne“ klirikalne škole u kojoj su se učili gotovo isključivo praktični predmeti – crkveno pojanje, čitanje crkvenih knjiga, zatim katihizis, crkveno pravilo, čitanje i računanje. A od 1791. godine uveden je i nemački jezik. Predavači su bili vršački prota Teodor Ilić i konzistorijalni beležnik Vasilije Mihajlović. Predavanja su održava u dva nastavna ciklusa – od 1. novembra do kraja decembra i od 1. marta do kraja aprila. Učenici ove škole su ostalo vreme provodili kod svoje kuće pomažući roditeljima u domaćim, prvenstveno poljoprivrednim radovima, ali su takođe pomagali sveštenicima u svojim mestima, kako u crkvi gde su učestvovali u bogoslužju, tako i u osnovnoj školi, ako je ona postojala gde su decu učili katihizisu. Iz jednog izveštaja koji je načinila dvorska komisija koja je došla u inspekciju u Vršac, vidi se da je ova škola dobila visoku ocenu, kako za organizaciju tako i za kvalitet nastave. Osnivanjem Gramatikalne škole, verovatno je i ovaj tečaj prestao da radi.

Ali dolaskom vladike Petra Jovanovića Vidaka na čelo Vršačke eparhije ovi tečajevi se obnavljaju, ali su izgleda i nešto bolje organizovani. I ova škola takođe ima dva neplaćena nastavnika - protodakona Arsenija Jovanovića Šakabentu i klirika Sofronija Ivačkovića. Škola je imala veliki broj rumunskih đaka, koji nisu znali srpski jezik pa se za njih nastava odvijala na rumunskom. Zanimljivo je da se nastava odvijala po naučnim metoda, jer je vladika Vidak (kao učenik Dositaja Obradovića) zahtevao da se prirodne pojave tumače na osnovu naučnih saznanja – tako su o nebeskim telima i atmosferskim pojavama daci učili prema najnovijim naučnim tumačenjima. Vladika je to zahtevao kako bi se iskorenilo praznoverje. U školi se predavala geografija, aritmetika, zatim crkveno pojanje i crkveno pravilo, tumačenje jevanđelja, pastirsko bogoslovlje i istorija crkve.

Ovaj tečaj se odvijao u toku zime od prvog novembra do kraja aprila, kako bi daci mogli tokom proleća, leta i jeseni da pomažu svojim roditeljima u polju. Broj učenika se iz godine u godine menjao, ali je dostizao i do trideset. Takođe, škola nije radila svake godine, a prestala je sa radom 1818. godine. Po završetku tečaja klirici su postavljeni za učitelje trivijalnih škola, radili kao poeci u crkvama ili predavali crkveno pravilo i katihizis u školama, dok su najbolji dobijali posao u eparhijskoj kancelariji. Kasnije kada su školske vlasti donele odluku da učitelj ne može biti bez završene preparandije – bogoslovlje, dakle, srednje škole, mnogi su ostali bez posla.

Kako je vladika Vidak naprasno umro 1819. godine, njegov naslednik, administrator Sinesije Radivojević, zbog svog neizvesnog položaja nije obnavljao ovaj tečaj.

Ali već 1820. godine mitropolit Stratimirović pokreće inicijativu da se u Vršcu osnuje bogoslovlja i traži od arhimandrita Radivojevića da se oko toga založi kod vršačke crkvene opštine i obezbedi odgovarajuća podrška grada. Istovremeno on je ovaj plan predstavio državnim školskim vlastima i očekivao je da će ovo biti povoljno rešeno.

Vršačka crkvena opština u početku nije želela da ustupi prostorije Gramatikalne škole očekujući njenu obnovu ili osnivanje gimnazije, ali kako do toga nije došlo, konačno je krajem 1821. dala na upotrebu Klirikalnoj

školi jedan deo zgrade kraj Saborne crkve. Istovremeno izrađen je plan za izgradnju potpuno nove zgrade u dvorištu episkopske rezidencije, do čije izgradnje nije nikada došlo.

Konačno 16. maja 1822. mitropolit Stratimirović je naložio da škola počne sa radom 1. novembra iste godine. Za nastavnike postavljeni su Arsenije Nako beležnik eparhijske konzistorije, za srpsko odeljenje i Sofronije Ivačkovići za rumunsko, a Mihail Miljković je postavljen za nastavnika crkvenog pojanja u oba odeljenja.

U oktobru 12(24) u Vršac dolazi mitropolitov izaslanik grof Antonije Branković, arhidakon i profesor Karlovačke bogoslovlje, da uvede u dužnost naimenovane nastavnike i otvori novu školu, koja će započeti sa radom 19. oktobra po starom kalendaru.

Tok tog svečanog čina prema protokolu učilišta bio je sledeći: „...pristupajući otvaranju učilišta, u ovdašnjoj katedralnoj crkvi objavljeno je, nakon službe Božje, prizivanje svetog Duha. Činodestvovao je lično administrator eparhije, arhimandrit Radivojević uz asistenciju mesnog sveštenstva. Po okončanju svečanog čina u crkvi, Radivojević je pozvao obštstvo da pređe u zgradu koja je bila namenjena za školu i tu je saopštio cilj ovog okupljanja. On je u svečanom govoru na srpskom i rumunskom jeziku uputio najpre tople zahvalnosti caru i mitropolitu, koji su blagodareći svojoj bezgraničnoj ljubavi prema stvari narodnog prosvetavanja, pomogli da se osnuje ovo učilište. Zatim je govorio o korisnosti ove škole, koja treba da omogući kliricima da steknu saznanja iz oblasti nauke i svoje uže specijalnosti. Na kraju, preporučio je klirikalnu omladinu pokroviteljstvu i naklonosti obštstva, za blagodario u ime čitavog sveštenstva i izrazio osećanje zahvalnosti sviju prisutnih mitropolitovom zastupniku, grofu Antoniju Brankoviću, zamolivši ga da prenese njihovu zajedničku zahvalnost karlovačkom mitropolitu za delo koje je on započeo, a oni ovoga dana okončali. Time je završena svečanost otvaranja klirikalne škole u Vršcu.“

Prema izveštaju direktora nacionalnih škola u Tamiškom Banatu, Luke Kengelca, upućenom vrhovnom školskom inspektoruru Urošu Nikoliću, ova škola je započela rad sa 32 učenika srpske i 83 rumunske nacionalnosti. Za školskog sveštenika, čiji će zadatak biti da vrši ispovest svih đaka, imenovan je jerej Sava Stefanović.

Ubrzo je donet i Pravilnik o unutrašnjem uređenju škole i Pravila o vladanju učenika, koji su javno pročitani i okačeni o zid škole kako bi stalno bili svima pred očima. Pravila o vladanju učenika ticala su se: vladanja u crkvi, vladanja u školi, kao i van škole i crkve. Poslednja odredba ovih pravila glasi: „Klirici koji se ne budu povinivali ovim pravilima biće strogo kažnjeni, pa i isključeni iz škole.“ Tako je započelo sa radom „Srpsko-rumunsko klirikalno učilište.“

U školu su se upisivali đaci koju su prethodno završili neku školu – najčešće normalnu školu (osnovnu) – srpsku ili rumunsku, a ponekad i nemačku i mađarsku. Ovamo su dolazili i neki sa završenom četvororazrednom gimnazijom u Velikom Bečkereku, Oravici ili Lugošu, pa čak i Karlovcima i Novom Sadu, dok su Rumuni dolazili iz Pijarističke gimnazije u Temišvaru. Bilo je i učenika koji su školovani na licejima u Segedinu i Kežmarku, ali i onih koji su završili preparandiju u Somboru ili Aradu. Učenici iz Vršca dolazili su u ovu školu posle završene Gramatikalne ili normalne škole.

U periodu od 1822. do 1867. godinu Klirikalno učilište pohađalo je 1.216 Rumuna i 736 Srba, koji su dolazili najčešće dolazili iz vršačke i temišvarske eparhije iako je bilo učenika i iz drugih pravoslavnih eparhija. Po prekluku ovo su to najviše bila deca iz svešteničkih porodica, ali bilo ih je i iz zemljoradnički, zanatlijskih, činovničkih i vojnički porodica. Nastavni kadar je bio sastavljen od istaknutih predstavnika sveštenstva iz neposredne blizine vršačkog episkopa ili karlovačkog mitropolita, a mnogi su kasnije postajali značajni crkveni velikodostojnici, čak do čina mitropolita.

Klirikalno učilište nije imalo svoju biblioteku, ali su nastavnici i učenici koristili biblioteku Vršačke eparhije koja se nalazila u Vladičanskom dvoru. Ovo je bila u to vreme jedna od najbogatijih biblioteka u Banatu koja je imala veliki broj knjiga crkvenog karaktera, štampanih u Rusiji, ali

i knjiga na latinskom, nemačkom i francuskom jeziku iz različitih oblasti, kao i jedan broj enciklopedijskih izdanja.

U nemirnim godinama Mađarske bune obustavljen je rad škole, ali je po ustanovljavanju Vojvodstva Srbije i Tamiškog Banata, njen rad obnovljen 1850. za rumunske učenike, a 1854. godine i Srbe. Ipak škola je radila samo još deceniju i po, jer je izdvajanjem Rumuna iz Karlovačke mitropolije ovaj deo škole preseljen u Karansebeš, a srpsko odeljenje je završetkom školovanja upisanih prestalo sa radom 1867. godine.

WORDL TEACHER'S DAY 2009

Само је улагање у образовање гаранција напретка
(Наставак са стр. 1)

У ове године, 05. октобра, су учитељи широм света учлањени у Интернационално образовања, односно неки од 401 синдикат у 172 земље (или територије) са преко 300 милиона чланова, на дан одређен још 1993. године и прихваћен од страна УН и UNESCO, покушали да упозоре доносиоце одлука у тим земљама (или територијама) на бројна дата, али не и испуњена обећања као и угрожене миленијумске циљеве и миленијумске циљеве у образовању (2 MDG - Постићи универзално основно образовања, односно омогућити да сва деца заврше основну школу до 2015. године и 3 MDG - Уједначити обухват дечака и девојчица на свим образовним нивоима до 2015. године). Наиме, у овом тренутку, још увек више од 100 милиона деце школског узраста не похађа школу, а једно од 3 уписана детета или ће напустити или неће завршити школу. Истовремено, је забележено да су 3 од 5 неуписана детета девојчице, а да тек половина земаља у развоју има уједначен број дечака и девојчица у школама. У исто време, само је 20% земаља ову једнакост положаја остварило на нивоу средњег стручног образовања.

И НСПРВ се је придружио овој акцији сада већ традиционално обележавајући Дан учитеља пригодним конференцијама за штампу, трибинама, изложбама... негујући вечну поруку да само они који знају вредност образовања имају будућност.

За разлику од света, било развијеног или оног другог, који кубури са стручним наставницима и са ставом (нео)либералних влада да је и образовање роба и недовољно улаже у наставнике и образовање што за последицу има сталну миграцију стручних наставника у друга културна и боље плаћена занимања, наставници у Србији су пред другачијим изазовом – рационализацијом која неминовно води до губитка великом броја радних места и која значи административно смањење броја наставника. Разлика је и у чињеници да су наставници у свету, углавном, у делу лоше плаћених занимања, а да у Србији, то бар донедавно и није био случај. Међутим,

ерозија БДП, курсне разлике, замрзавање плата, недовршене системске реформе, лоши и штетни уговори и протоколи са „репрезентативним“ синдикатима, већ су за четвртину нагрзли зараде запослених у образовању и прете да се у неко догледно време и они нађу у сличном положају, као и њихове колеге широм света. Та чињеница револтира, јер су сва релевантна светска истраживања показала да је образовање у Србији један од ретких сектора који је колико-толико добро рангиран на листи конкурентности у свету (на 46. месту), за разлику од других неререформисаних сектора по којима смо на зачељу па чак и на крају листе од 133 земље које су валоризоване.

Проблем недостатка стручних кадрова евидентан у свету где недостаје готово 20 милиона наставника има и репер у Србији у којој су „социјално одговорне“ владе на једној страни произвеле неподношљиво велике вишкове учитеља (професора разредне наставе) и професора физичког, а на другој страни нису ништа учиниле да реше дефицит наставника физике, енглеског језика и математике. Овај проблем ће свакако ескалирати у наредном периоду због најављених реформских потеза владе. План владе да и даље буде рестриктивна према образовању и ниво социјалних издвајања нас уверавају да ће ситуација, што даље, бити све тежа.

Реформски процеси у смислу децентрализације дела надлежности и финансирања образовања који су неминовни нису донели ништа доброга просвети, чак шта више поједине локалне самоуправе (не)свесно крше закон и избегавају да финансирају поверене послове у образовању (трошкови путовања, стручно усавршавање, материјални трошкови наставе, јубиларне награде, неки други бонуси и финансијска давања), при чему се правдају недостатком пара иако су сво време били „широке руке“ у претераном запошљавању тамо где су они послодавци или оснивачи јавних предузећа и у којима, по правилу, исплаћују сва ова давања која иначе закидају установама образовања, културе, социјале

и другима, где имају обавезе финансирања.

Светски дан учитеља био је прилика да се упозори јавност на неподношљив степен неписмености друштва који је три пута већи него у ЕУ, као и на премали број грађана са универзитетским образовањем. У исто време док је половина популације функционално неписмена свега 11% грађана који имају универзитетско образовање (високо или више). Када свему томе додамо континуиран „одлив мозгова“ и недовољно улагање у мастер студије које морају финансирају сами студенти или начин финансирања приватних образовних институција који је искључиво брига одавно осиромашених родитеља ученика/студента, јасно је да се ова слика у догледно време и не може поправити.

НСПРВ и СрпС се залажу да се реше крупна стратешка питања у сектору образовања попут већег обухвата броја деце предшколским образовањем и васпитањем, спречавањем одустајања од школе у току и након обавезног образовања, образовањем за живот, а не за Националну службу за запошљавање, за већи број академских грађана, за већи проценат издвајања БДП за образовање и већи проценат издвајања у буџета за образовање, побољшање материјалних и просторно-техничких услова за рад, наравно и за бољи материјални положај запослених у образовању, као и напоре да школа постане безбедно место не само за ученике већ и за запослене.

Дубоко свесни да су ово процеси, а не захтеви које просветне и друге власти могу једнократно решити наставници и други запослени, извесно је да ће чланови НСПРВ и СрпС-а устрајати на послу кога су изабрали – на путу стварања нових људи стручних и оспособљених и за изазове времена које је пред нама, који ће моћи живети од свог рада и који ће им омогућити достојанствен живот. У то име свим колегама, њиховим ученицима, родитељима, управа у школама, који су на било који начин укључени у образовни систем, Синдикат је упутио најбоље жеље и честитке за Светски дан учитеља – 5. октобар и поруку да нека их не обесхрабри чињеница да је за тај Дан везано много неиспуњених очекивања, недовршене грађанске револуције и демократије у Србији, јер то је „само кап у мору светских дешавања, а не оно што би нас требало обесхрабити“ и поручио да се подсети да се „до циља се не стиге што се брза, већ што се не одустаје“.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач,
учиољав раванградски

ЖИВИМО (ЛИ) БОЉЕ?!

Време (не)испуњених надања

Од смене власти 5. октобра 2000. прошло је тачно девет година и за то време економија Србије се коренито изменила, а подаци показују несумњиво напредак упркос томе што се и данас тешко живи. Просечна плата у Србији 2001. године била је 6.000 динара или око 100 евра и покривала је половину потрошачке корпе. Та плата данас износи 330 евра и покрива скоро целу корпу. Бруто домаћи производ по глави становника био је само 1.700 евра, а данас је више од 4.000, док је раст цена на мало са 90 процената пао на око десет. Међутим, на сваку добру статистику дошла је бар по једна лоша. Тако је број запослених са 2,1 милион пао на 1,88 милиона. Инфлација је скоро сваке године пробијала границу од 10 одсто, а осим 2006. Србија је сваке године подбацила у привлачењу страних инвестиција. Спољнотрговински дефицит од осам милијарди евра из прошле године довољно

говори о слабости извоза и неконкурентности домаће привреде, а о (и даље) ниском стандарду грађана најбоље сведочи податак да за храну и даље издвајамо више од 40 одсто примања.

Међутим, места задовољству нема јер на то упозоравају оцене какве су позиције Србије у свету и како нас виде „са стране“. Тако су нпр. неке од категорија у којима наша земља на листи Светског економског форума (од 133. земље) заузима изузетно лоше позиције:

- Одлив мозгова 132. место
- Степен тржишне доминације 131. место
- Ефикасност антимонополске политике 130. место
- Национална стопа штедње 125. место
- Употреба савремене технологије у предузећима 125. место
- Ефикасност правних институција у решавању спорова 124. место
- Развијеност инфраструктуре 122. место

- Независно судство 110. место
- Квалитет путева 117. место
- Организовани криминал 109. место
- Расипништво државне потрошње 104. место
- Инфлација 100. место
- Број процедура да би се покренуо бизнис 99. место
- Поверење јавности у политичаре 97. место, док су неке од категорија у којима наша земља на листи Светског економског форума од 133. земље заузима релативно добре позиције:
- Укупна пореска стопа (висина пореза) 37. место
- Развијеност телефонских линија 38. место
- Заступљеност компјутера 46. место
- Квалитет здравства и образовања 46. место
- Квалитет образовања науке и математике 43. место
- Снага заштите инвеститора 55. место.

Према томе Вама остављамо да оцените да ли је наслов правилно написан и избор како би га Ви написали.

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ У ЈАДНОМ СТАЊУ

(Наставак са стр. 1)

Br. 23, Beograd, 12.10.2009.

ILO SRO

Budapest Office

ILO Srbija

mr Jovan Protić, nacionalni koordinator u RS

ICFTU

mr Guy Ryder, General Secretary

ms Sharan Burrow, President

Regional Office Sarajevo - mr Jasmin Redzepovic

Regional Coordinator ICFTU (CEE) – ms Jasna Petrović

EI

Fred van Leeuwen, General Secretary
Branimir Štrukelj, član IO

Ambasada u Srbiji-svima

FES Beograd

Sredstvima informisanja:

VOA, Slobodna Evropa, Deutsche Welle, BBC

Predmet: Informacija o stanju socijalnog dijaloga u Srbiji

Poštovani,

Svuda u svetu uobičajeno je, iako ne i normalno, da poslodavci i/ili država opstruišu socijalni dijalog, kolektivno pregovaranje i pravo na sindikalno organizovanje. Nažalost, u Srbiji najveći problem sindikalnom organizovanju postaje sindikat, i to upravo onaj koji je u prethodnih 17 godina trebao da bude perjanica nezavisnog sindikalnog pokreta u Srbiji, a i šire – UGS „Nezavisnost“. Naime, nezadovoljni sindikatom u Miloševićevo doba, jedan broj hrabrih ljudi pokušao je kroz alternativnu sindikalnu scenu, da zaštiti ugrožena radnička prava, radna mesta, svojinu... da se izbori za bolju demokratsku i socijalno pravednu Srbiju. U to vreme činilo se da je Sindikat „Nezavisnost“ rešenje. Nažalost, taj se sindikat pretvorio u svoju suprotnost i postao zarobljenik vrha sindikata, odnosno njegovog najužeg rukovodstva – Branislav Čanak, Zoran Stojiljković, Slavko Luković. U međuvremenu su stotine izuzetnih sindikalaca napustile organizaciju ili su iz nje najureni, tako što im je opstanak u organizaciji učinjen nepodnošljivim, te im je jedini izlaz bio da odu. Tako su iz „Nezavisnosti“ odlazili ljudi koji su formirali i druge sindikate – ASNS, Konfederaciju slobodnih sindikata Srbije... i u novije vreme Udružene radničke sindikate Srbije.

Istom onom snagom kojom se nekada borio „za svoje mesto pod zvezdama“, UGS „Nezavisnost“ sada sprečava drugim sindikatima da se organizuju, registruju i sudeluju u socijalnom dijalogu. Kako? Recept je jednostavan – namećući standarde zemalja sa visokim stepenom industrijske demokratije, sindikati su u Srbiji došli do Zakona koji je omogućio socijalni dijalog i učešće reprezentativnih sindikata u socijalnom dijalogu i u tripartitnim telima (država-poslodavci-sindikati). Na osnovu kriterijuma datih u Zakonu o radu, sindikati i poslodavačka udruženja su bila u obavezi da utvrde reprezentativnost ovih organizacija i oni su to učinili u 2005. godini. Prag za reprezentativnost bio je tada 10% od ukupnog broja zaposlenih na nacionalnom nivou. Taj prag prešli su Savez samostalnih sindikata Srbije i, navodno, UGS „Nezavisnost“ iz reda sindikata i Unija poslodavaca Srbije iz reda poslodavačkih organizacija. Nakon navodno utvrđene reprezentativnosti, tadašnji ministar rada, Slobodan Lalović, je ovim organizacijama izdao uverenja da su reprezentativni. Kako je Zakon o radu oročio reprezentativnost na tri godine i ostavio mogućnost da organizacije poslodavaca i sindikata po isteku tri godine ospore reprezentativnost, dotad reprezentativnih organizacija, u međuvremenu organizovani sindikati su iskoristili tu mogućnost i Ministarstvu rada podneli zahteve za preispitivanje reprezentativnosti UGS „Nezavisnost“. Slično je uradila i Asocijacija malih i srednjih preduzeća, koja je osporila reprezentativnost Unije poslodavaca Srbije. Moramo napomenuti da je u međuvremenu jedan broj granskih sindikata takođe utvrdio reprezentativnost, kao primer navešćemo sindikate iz delatnosti obrazovanja: SOS i GSPRS „Nezavisnost“, koji su utvrdili reprezentativnost u septembru 2005. godine i USPRS u januaru 2006. godine. U međuvremenu, iz ovih sindikata su se izdvojili veliki odbori sa teritorije Grada Beograda i AP Vojvodine i formirali novi sindikat – Sindikat radnika u prosveti Srbije (SrPS) i takođe podneli zahteve za upis u Registar sindikalnih organizacija koji se vodi pri Ministarstvu rada i socijalne politike i istovremeno kao organizacija osnovana na nacionalnom nivou, podneli zahteve za gubitak reprezentativnosti SOS i GSPRS „Nezavisnost“, kojima je ta reprezentativnost istekla u septembru 2008. i USPRS kojoj je reprezentativnost istekla u januaru 2009. godine. Dešava se, međutim da već više od godinu dana postoji blokada registrovanja novih sindikata i sindikalnih centrala, jer pomoćni organ ministra rada, g-dina Ljajića, koji se zove Odbor za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata i poslodavaca ne rešava po podnetim zahtevima

koji je, iako je zakonski rok 15 dana, od svog formiranja rešio pozitivno samo jedan zahtev – Nezavisni sindikat policije i jedan negativno – Nezavisni sindikat zaposlenih u komunalnim delatnostima Grada Beograda, a da istovremeno gotovo 40 sindikata čeka između 7 meseci i godinu i po dana da se njihov zahtev reši. Blokada rada sprovodi se vrlo maštovito i efikasno, a kada se sva sredstva iscrpe, zbog činjenice da se odluke Odbora donose konsenzusom, predstavnik Sindikata „Nezavisnost“ u ovom Odboru blokira svaku odluku. Zbog svega toga, naš Sindikat je protestovao pred Ministarstvom rada, pisao svim nadležnim u Republici, od ministra rada do predsednika Vlade i predsednika države, ali, nažalost, sve je bilo neuspešno. Stoga smo prisiljeni da koristimo i ovakvu mogućnost da informišemo sve međunarodne institucije koje prate razvoj socijalnog dijaloga i demokratizacije u Srbiji.

Ministar rada se nekritički postavio na stranu UGS „Nezavisnost“, iako su svi činiooci socijalnog dijaloga u Srbiji apsolutno svesni da je ova organizacija izgubila legitimitet i legalnost da predstavlja radnike u Srbiji i argument ministra da su mu potrebna dva sindikata kako bi se stvarao privid socijalnog dijaloga i sindikalnog pluralizma, je zabluda i zabuna koju i ministar unosi u svet rada. Na taj način, ministar rada postaje saučesnik sindikata koji, ako je i bio reprezentativan, to više nije, pa je samim time upitan i status g-dina Branislava Čanka u Administrativnom odboru ILO kao predstavnika svih sindikata iz Srbije. Uostalom kao i kolege Branislava Pavlovića, predsednika Sindikata obrazovanja Srbije (SSSS), koji je u Panevropskom komitetu predstavnik svih sindikata prosvete iz Srbije i član Nacionalnog prosvetnog saveta, a istovremeno je kao član pomenutog Odbora sve učinio da opstruiše dokazivanje reprezentativnosti sindikata radnika u prosveti Srbije – Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine i Sindikata obrazovanja Beograda.

Kolega Pavlović se po manirima izjednačio sa kolegom Čankom, koji i umesto da pomažu razvoj sindikalne scene u Srbiji, oni poziciju predstavnika u međunarodnim organizacijama koriste da bi sprečavali radnike Srbije u ostvarivanju svog prava da se sindikalno organizuju.

Napominjemo da ovih 40 i više sindikata koji čekaju da im se utvrdi reprezentativnost i da kao takvi sudeluju u kolektivnom pregovaranju i socijalnom dijalogu u svom članstvu imaju više stotina hiljada članova, koji na taj način ne mogu da ostvare svoje pravo da kroz pregovore zaštite radno-pravni i materijalno-socijalni status. Obrazloženja koja iznose predstavnici Ministarstva za rad i socijalnu politiku za nepostupanje po zahtevima za utvrđivanje reprezentativnosti itičući da je smetnja Zakon o radu i Poslovnik o radu Odbora za utvrđivanje reprezentativnosti i neefikasnosti zbog toga, smatramo da je bez osnova, jer Ministar po principu nadzora nad radom organa Ministarstva, može određene odredbe Poslovnika koje nisu u skladu sa zakonom da stavi van snage i tako odblokira rad Odbora.

Ovaj dopis upućujemo kako u ime Sindikata radnika u prosveti Srbije, tako i u ime oko 40 sindikalnih organizacija koje su podnele zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti.

Molimo Vas da u skladu sa autoritetom vaših organizacija izvršite pritisak na organe države Republike Srbije, da omoguće aktivnosti i delovanje sindikalnih organizacija u skladu sa ratifikovanim međunarodnim konvencijama i Zakonima Republike Srbije.

U očekivanju pravilnog razumevanja ovog našeg traženja, mi smo Vam unapred zahvalni.

S poštovanjem,

Predsednik
Slobodan Brajković

Generalni sekretar
Hadži Zdravko M. Kovač

МОЈ ПЛАКАТ

Учитељ, наставник или професор
(Наставак са стр. 1)

Учитељ, наставник или професор, то је занимање човека који је завршио одговарајућу школу и запослио се у одређеној установи у нивоу свог образовања и за то прима плату чију висину прописује држава. Он свој радни век проводи са децом, својим ученицима.

А та деца, плава, црна и смеђа, штркљаста, буцмаста, пегава, шарена и шашава, чудесна и разиграна, жељна су љубави и знања, дружења и снова...

Зато сте Ви, драги наши предавачи, завршили ваше велике школе да бисте били ту, испред наших погледа и у нашим мислима, да бисте били део нас и своје знање, несеквично пренели у наше мудре главе.

Теореме Питагорине, закони Архимедови и Њутнови, палатализације и јотованања, неправилни глаголи и грациозност француског језика и културе, бином на квадрант у време Перикла и данас, док путујемо токовима Нила, до Кепсове пирамиде и Тутанкамонове маске откривајући грађу хелије и генетски код човечанства, док у епруветама траје хемијска експлозија услед проналаска атханатика из пера Владана Деснице и наша вера у бесмртност, са чврстим мишићима испод спортског дреса и пар капи зноја у бојама дуге, а и Патак Дача који још увек енглески прича... све се то врзма по нашим главама.

Наша је машта дубока, наша су поља широка, наши су снови велики, а ми смо сићушни под звездама... морате нам помоћи да се усправимо, да сазнамо, да упамтимо...

Зато, драги наши учитељи, наставници, професори, Ви који сте пре овога били ученици попут нас, пробајте нас разумети, пробајте нас волети, схватити наше немуре...

Када школско звоно објави почетак часа, ми постајемо део Вас. Немојте никада злоупотребити нашу немоћ и шашаве бубуљице испод јасног погледа крупних очију, немојте осуђивати наша брбљива уста испод тек издиљалих бркова, немојте осуђивати наше прве снове о девојчици и дечаку из друге клупе... пробајте нас волети.

Ми тражимо кроз ваздух ваше речи, само морате вешто заробити нашу пажњу, морате знати заинтересовати све наковње и трубице у нашим чулима, све сиве и беле вијугице које танано пулсирају у нашим главама.

А Ви то можете, само ако хоћете. Хтење је чаробна реч која нераскидиво спаја Ваш и наш интелект.

Немојте нам задавати контролне са задацима који су тежи од оних које смо вежбали на Вашим часовима, немојте дозволити да говор мржње завлада нашим чулима само зато, јер нисте спремни довољно нас волети, немојте нам презентовати претње и казнене контролне, немојте појединцима делити колективне јединице, немојте дозволити да наши родитељи плаћају скупе хонорарне часове само зато јер вас није брига...

Тако никада нећемо постати људи, уважени и успешни, тако ћемо научити погрешне ствари, тако ћемо постати погрешни.

И зато, учитељи наши, наставници и професори, разумите нас и волите. Ми смо само шака расутих шарених кликера низ падину живота, ми смо жељни знања и бомбастичких открићења, само, морате отклонити нашу урођену лењост, шашави прекомерни нехај и површност.

Само ако то успете учинити, Ваша дела ће остати бесмртна, Ваша ће имена трајати у срцима снажне власти овога града.

„Добар наставник је:

- који ми помаже да пређем улицу живота
- који ми често показује где да станем и
- који ме исправља када погрешим“.

Са леве стране мог плаката стоји моја учитељица... У њеној је руци светлост која ми обасјава кораке... Са десне стране стоји моја разредна... У њеној је руци светлост коју пратим на свом путу... У врху плаката, моја професорица, једноставним покретом руке примиче шољицу кафе уснама, мирна, самоуверена... Она ме учи непосредности, даје ми крила да покажем и кажем, тка у моје мисли нит слободе и допушта да данас све ово испричам...

Оне су те које умеју препознати наше стазе од увојака косе и траве, оне знају како нам рећи шта је добро а шта не, оне могу све јер су храбре, мудре и честите. Пред њиховим делима, куле немоћи и немира се руше, уз њихове руке лако налазимо свој пут... уз њихову љубав и поштовање, учимо волети, поштовати и знати и сигурни смо да је правац који нам показују, онај прави.

*Збој њих смо шако насмејани...
Никада их нећу заборавити...*

Јоњић Александар, VII-1
ОШ „Аврам Мразовић“ Сомбор

ПУТ У ЛЕПШУ БУДУЋНОСТ

Како се понаша и власт
(у Суботици)

Власт нам је обећала, док још није била власт, да ће нас одвести у лепшу будућност уколико будемо гласали за њу. Ми смо понуду прихватили, гласали смо за њу и почео је пут у лепшу будућност. И ту не би било ништа спорно да се није појавио проблем путних трошкова у обећано. Власт са овим трошком није рачунала јер је мислила да је пут бесплатан па почињу њена изврдавања законске обавезе. Наравно да се од пута не одустаје, али се просветарима нуди да ове трошкове делимично сами снесу или да у лепшу будућност крену пешине. Вероватно је то и разлог шти власт увек стиже пре грађана у ту будућност.

У овом стилу се понаша и власт у Суботици. У почетку је одбијала да просветарима исплаћује новчану накнаду ових трошкова већ им је куповала месечну карту од предузећа чији је оснивач. Карте су куповане без обзира да ли је то запосленом одговарало или не. Онда је потписан Споразум по коме запослени може да бира да ли жели месечну карту или новчану накнаду. То је већ личило на неку лепшу будућност, али је кратко трајало. Ушла у нас нека криза па је требало штетети. Између осталог, и на путним трошковима. Намислила власт да плаћа само 75% путног трошка уколико се запослени одлучи за новчану накнаду уместо месечне карте. Јесте то нова, демократска власт али неки Брозови манири нису напуштени, посебно не онај да се закона не треба држати ко пијан плота. Чак ни када је у питању пут у лепшу будућност. Законска одредба, оснажена Општим и Посебним колективним уговором да се накнада одређује у висини цене превозне карте у јавном саобраћају игнорисана је у име виших интереса изласка из кризе. Једино није јасно да ли се исти пут води из кризе и у лепшу будућност, да се не плаћају два путна трошка? Зна ли власт да крши прописе? Зна. Али је лукава и примењује шибицарски трик, сада видиш путних трошак, сада га не видиш. Нуду запосленима, што је у складу са Споразумом, да се изјасне да ли желе месечну или новац. Међутим, то улажују своје кукавичије јаје, потписивањем изјаве да желеће исплату у новцу потписујете и да се она врши у складу са чланом Споразума који предвиђа исплату у висини од 75% цене, што значи да сте прихватили да вам се исплати мање од онога што вам припада. А таква изјава није у складу са Споразумом. Неки запослени су потписали изјаву, али су прецртали део који се односи на прихватање умањења. Но власт не престаје да тренира строгаћу, сада поставља ултиматум, онај ко не да изјаву да прихвата умањену исплату неће добити ни оних 75%. Човек се мора запитати шта је старије, бахатост или глупост, или су можда парњац? При томе је у питању око 400 динара по запосленом. На овај начин су запослени стављени пред тешку моралну дилему која задире и у питање патриотизма. Да ли ће инсистирати на својих 400 динара и тиме минирати напоре власти да нас изведе из кризе и за то сносити директну одговорност или ће се тога одрећи чиме ће суфинансирати пут у лепшу будућност. Наравно, овде се примењује једна од заповести богова у локалној власти која гласи да све оно што не можеш да уштедиш на себи, зачини другима. Но, НСПРВ сматра да се бахата власт мора дресирати и на малим стварима па је Уставном суду Србије поднета иницијатива за оцену законитости Споразума о накнади трошкова у лепшу будућност.

На крају да кажем да нисам сигуран да власт зна где је пут за лепшу будућност, горе, доле, лево или десно и да се стајањем у месту сударила са кризом која је долазила из супротног правца. Увиђај је у току.

Томислав Дрвар, правни саветник НСПРВ

WORLD TEACHERS' DAY 2009

„ULAGANJE U UČITELJE GARANCIJA JE NAPRETKA“

NAGRADE TALENTOVANIM UČENICIMA

Uručivanjem nagrada najboljim učesnicima na konkursu, Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine u Somboru je obeležio 5. oktobar – Svetski dan učitelja. Učitelje i njihove dake je, u svečanoj sali gradske Skupštine Sombora pozdravila nova načelnica Školske uprave u Somboru prof. dr Etela Jerinkić, kao i zamenica somborskog gradonačelnika prof. Marta Odri Horvat. Govoreći o svim problemima s kojima se suočavaju prosvetni radnici, generalni sekretar NSPRV prof. Hadži Zdravko Kovač je istakao da i pored katastrofalnog odnosa države prema obrazovanju i nepostojanju suštinske reforme, srpski obrazovni sistem još uvek postiže bolje rezultate od bilo kog segmenta srpskog društva.

„U konkurenciji 133 zemlje sveta, u sprovedenoj opširnoj evaluaciji svih institucija u državi, srpsko obrazovanje je zauzelo 46. mesto. Rezultat nije preterano sjajan, ali ako se ima na umu da je u gotovo svim ostalim segmentima Srbija „zakucana“ na samo dno liste, nemamo mnogo razloga za ponos“ rekao je Kovač.

Za najbolji literarni rad prispeo na konkurs raspisan u čast Svetskog dana učitelja, proglašen je rad Nataše Majkić, učenice trećeg razreda Hemijsko-medicinske škole u Vršcu, dok je pobjednica likovnog konkursa Sandra Janjatović, učenica drugog razreda somborske Srednje ekonomske škole. Drugo i treće plasirani na literarnom konkursu su Jelena Ivanova i Bojana Raković (obe iz Sombora), dok su prigodne nagrade uručene i laureatima likovnog konkursa Jovani Knežević (Sombor) i Denisu Engi (Subotica). Specijalno priznanje su za svoje likovne radove dobili Erika Dudaš i Andrea Turanji iz subotičke OŠ „Sveti Sava“, dok je specijalna nagrada za literarni rad otišla u ruke Dejana Leskura iz Sombora. Organizator obeležavanja Svetskog dana učitelja, NSPRV je posebno priznanje dodelio prof. Zori Mišić iz Srednje ekonomske škole i vaspitnoj službi Škole za osnovno i srednje obrazovanje sa domom „Vuk Karadžić“.

Prva nagrada

INVESTICIJA U BUDUĆNOST – ZALOG NAPRETKU

I bogati plaću, rekli su davno. Novac ne može da kupi sreću i zdravlje, ali novac nam je potreban da bi se živelo nekim normalnim načinom života. Ipak, najgore je kada čovek nema ni jedno ni drugo.

Ima ljudi koji neće razumeti ove reči. Ipak, jedan osmogodišnji dečak Luka kome je sudbina uzela pravo na srećno detinjstvo, hoće.

Živeo je na kraju ulice, u staroj, trošnoj kući sa nepokretnom majkom i mladom sestrom. Svakog jutra morao je da obavi sve kućne poslove, a kada se vrati iz škole čekalo ga je kuvanje i još puno posla. Niko mu nije pomogao, a novaca nisu imali. Ipak, nije bilo srećnijeg deteta od njega kada bi u ruci imao potreban sitniš za jednu kiflu.

Otac mu je umro pre par godina. Najveća Lukina želja bila je da

mu mama ozdravi. Dao bi sve, a nema ništa da tu želju ostvari. Razmišljao je kako bi bilo lepo da vidi svog tatu, makar još jednom, i nije ni važno ako ga opet pobjedi u šahu. Ah, to je samo želja za koju je znao da se neće ostvariti. Vodio je celo domaćinstvo. Najteže mu je padala briga o majci koja je bespomoćno ležala u krevetu, jedva pokazujući znake života.

Jednom zgodom je za domaći, kao i druga deca, dobio zadatak da napiše sastav na temu „Moja porodica“. U sastavu je Luka opisao svoju nesreću. Selo u kojem je živeo bilo je maleno, ali je imalo dušu. Učitelj se, čitajući sastav, rasplakao i, brišući suze, obećao da će Luku izvući iz kandži siromaštva. Najlakše je obećati, teško je to obećanje ispuniti. Učitelj nije svoju reč pogazio. Preuzeo je brigu o Luku i njegovoj porodici. Tada se u Lukinu srce vratila sreća i obasjala ga je radost detinjstva. Učitelj je Luku voleo kao rođeno dete i pružio mu je sve što mu je bilo potrebno, ljubav pre svega. Nakon puno tuge, sreća se osmehnula i Luku. Godine su prolazile, Luka je rastao i kao najbolji student dobio je posao na „dvoru“. Kraljica ga je osobito cenila i poštovala. On je kraljici, stekavši u nju poverenje, ispričao svoju tužnu životnu priču. Zajedno su odlučili da se vrate u maleno selo odakle je Luka poticao. Zatekli su pustoš. Malo je ljudi ostalo da živi u selu i sve je delovalo, nekako, turobno. Kraljica se odlučila da sa Lukom pomogne gotovo napuštenom selu. U selu više nije bilo ni školske zgrade. Srušili su je, a deca iz sela su morala da putuju u drugu školu.

Kraljica i Luka su odlučili da novcem koji poseduju povrate život ovom, gotovo zamrlom, seocetu. Sagradili su novu školu i kuću za, sada već ostarelog, učitelja Marka. Opremili su školu najmodernijim nastavnim sredstvima, a ljudi u selu su nakon toga, nekako, živnuli. Počeli su u selo da se vraćaju i oni koji su se odselili. U školi je sve zabujalo. Veseli žagor dece je odzvanjao školskom zgradom, a novi učitelj i nastavnici su delovali raspoloženo i zadovoljno. Roditelji su bili prezadovoljni jer su i njihova deca dobila priliku da uče u modernoj školi uz vaspitače koji nesebično daruju svoje znanje. Starom učitelju Marku zasijale su oči kao u ono vreme kada je započeo bitku za Luku i bio je presrećan, jer njegov trud nije bio uzaludan.

Na otvaranju škole Luka je izgovorio sledeće reči: „Kada mi je pomoć bila najpotrebnija, kada nisam više imao čemu da se radujem, Bog mi je poslao pomoć, učitelja Marka. Ovim novcem, koji smo kraljica i ja uložili u podizanje škole, želim da se odužim i njemu i svima vama nastavnicima koji ste došli da radite u ovu školu, jer bez vas bi znanje bilo krhko, a budućnost neizvesna. Uz vas postoji nada za budućnost. Vi nas učite, vi nas razumete i usmeravate na pravi put, put svetle budućnosti. Učitelj Marko mi je pružao, pomagao, čuvao me i brinuo se o meni kao rođenom sinu, i ja to nisam zaboravio. Ko može bolje, lepše i trajnije da oblikuje mlade od učitelja i nastavnika? Nema takvih! Bez njih nema boljeg sutra, jer bez znanja nema ni napretka. Moj skromni prilog i prilog naše drage „kraljice“ zalog je za budućnost. Mi verujemo u učitelje i magičnu moć znanja koju nam oni daruju.“

Uz ovakve Lukine reči ne treba ništa posebno dodati. Investicija u učitelje! Svakako, dobro se dobrim vraća. Možda će, investicija kroz znanje pomoći još nekom Luku da izade iz bede i siromaštva i pretoči snove u stvarnost. Ne zaboravimo da je znanje moć, a ta moć pripa-

da učiteljima. Ona im pripada, jer je znanje snaga koju u sebi nose. Znanje je dar koji darivaju u svakom detetu za koje se bore da ga nauče da čita, piše, razume svet oko sebe i usmere ga na put budućnosti koju će uspešno, uz stečeno znanje, graditi.

Investirajte u učitelje! Ne dozvolite da se izgubi snaga znanja! Sa znanjem se hrli u budućnost!

Nataša Majkić, III4
Hemijsko-medicinska škola Vršac
mentor: Olga Lukač, profesor

Druga nagrada

SADA U NASTAVNIKE ULAŽI – BOLJU BUDUĆNOST IZGRADI

„Ko učitelja ima za druga, Drug mu je ceo svet.“

A moja budućnost je delo i moje učiteljice. Ona nas uči da su deca budućnost ovog sveta. Da deca imaju pravo na život, pravo na znanje, igru, mir, ljubav, sigurnost, da svi učitelji sveta vole i brinu o budućnosti nas koji dolazimo.

Od učitelja učimo, saznajemo. I u meni se rađa želja da postanem deo sveta koji će pomoći onima koji dolaze posle mene, da budem učitelj nekim novim klincima. Ja želim da odrasli investiraju u decu, buduće učitelje, gladne znanja, pune istraživačkog duha, pustolove, jer mi ćemo poneti teret odgovornosti za obrazovanje pokoljenja koja dolaze.

Učitelji ispraćaju generacije. Iz svake generacije iznikne neki novi učitelj koji je poneo deo detinjstva sa sobom. On će predati znanje nekom novom dečaku ili devojčici da ih dalje šire kao maslačak svoje kišobrančice na krilima vetra.

Stremimo ka budućnosti. Ne dozvolite da nas nemaština usporava. Mi smo tu, pred vama. Odskrinite vrata, pitajte nas šta smo naučili od naših učitelja. Širimo znanje, slavu, ljubav i večno sećanje na dačke dane. Ulažite u budućnost, ulažite u nastavnike i nas koji stasavamo, jer ćemo stati pred vas i reći vam:

„Ko učitelja ima za druga, Drug mu je ceo svet.“

Jelena Ivanova, 4D
OŠ „Ivo Lola Ribar“ Sombor
mentor: Ksenija Ujsasi, prof. raz. nastave

Трета награда УЧИТЕЉИ ОТВАРАЈУ ВРАТА

Кава је био мали првачић који је тек недавно, по први пут отворио тешка школска врата. Волео је школу, али у

његовој породици образовање није било превише цењено. Његова мајка Вера никада није завршила основну школу, а оца није ни познавао. Речено му је да је отишао да ради негде далеко, да би обезбедио своју породицу.

Савин омиљени предмет у школи је била математика. Волео је да сабира, одузима, да се игра са бројевима. Иако није увек све разумео, математика му је била драга, а стари учитељ Милан велика подршка. Он је разумео малог Саву и трудио се да му помогне. Приметио је да Сава нема све књиге и да често долази и одлази сам из школе. Тада је одлучио да упозна Савину мајку. Позвао ју је у школу, али се она упркос свом обећању није појавила. Пар дана касније је кренуо да посети Веру. На пола пута угледао је Веру како чисти испред једне старе кафане. Пришао је, јавио се и започели су разговор. Објаснила му је да не може да приушти сину све књиге и да због свог слабо плаћеног посла не долази по њега у школу. Тужно се загледала у очи старог учитеља и рекла: „Знате, драго ми је што Сава иде у школу, свако дете треба учитеља и жалим што ја нисам имала ту прилику“. Учитељ је одговорио: „Дете моје, прилике су увек ту, има их много, али воле да се крију иза тешких врата и понекад нам је потребан неко да нам та врата отвори“. Тада су обоје зачули познати дечији гласић. Био је то Сава који се мало даље низ улицу играо са својим друговима. Осмех препун љубави се појавио на Верином лицу, а стари учитељ је тихо проматрао и размишљао.

Сутрадан су у школи малог Саву дочекале нове књиге које је стари учитељ сакупио од старијих ђака, а Вера је рано ујутро у оронулом поштанском сандучету нашла потврду о

упису у Школу за основно образовање одраслих. Уз њу је стајала кратка порука од старог учитеља Милана: „Драга Вера, ја сам отворио тешка врата, а на теби и Сави је да кроз њих закорачиш у нови свет“. Сузних очију, препуних захвалности Вера је пробудила Саву и заједно су пошли у школу, у нови свет.

Раковић Бојана, VIII
ОШ „21. октобар“ Сомбор
Ментор: Софија Ковач

Специјална награда ИНВЕСТИРАЈТЕ У БУДУЊНОСТ – ИНВЕСТИРАЈТЕ У УЧИТЕЉЕ ОДМАХ

Учитељи у наш живот улазе веома рано. На почетку је учитељ за нас као поклон, који можемо да прихватимо или да одбијемо. Они нам показују пут у образовање, науку, лепшу будућност, једном речју – у живот. Способност учитеља је да прошире видике, да показују увек нешто ново, преносе своје погледе на свет и своја искуства. Права знања стичемо спајањем њихових речи и наше жеље за знањем.

Школство је данас оријентисано ка тражењу нових путева у образовању, како би се ученици припремили за живот и рад у XXI веку. Захтеви пред школама данас су огромни, већи него икад.

Различите интересне и друштвене групе захтевају од школе нове садржаје и путеве учења и обуке. Данашњи ученици су ти, који ће сутра водити привреду, политику и културу и пред које ће бити стављани тешки задаци и

изазови. Како ће они превазићи изазове глобализације, климатске промене и социјалне затегнутости у својој земљи, али и сиромаштво у многим државама у свету, зависиће у огромној мери од њихових учитеља. За ово је потребно створити кадрове који ће да „мисле глобално, а да раде локално“. Васпитање и образовање, у друштву које све мање људи запошљава, захтева учитеље који више неће бити само предавачи за поједине предмете, већ одговорне особе, које ће ученицима пренети кључне вредности: тимски рад, самосталност, радне навике, избегавање конфликта, креативност и флексибилност. Потребни су нам учитељи који имају јаку личност и педагошки потенцијал руководиоца.

Образовање је будућност! Зато, у сваком друштву инвестирање у науку и образовање је, уствари, инвестиција у будућност свог народа. Дакле, морамо оспособити предаваче.

Учитељски позив је посао који се често потцењује. Свако од нас се сећа свог учитеља, а често га целог живота носи у срцу. Како се постаје добар учитељ? Не учи се на факултету. Та способност се доноси са собом – добија се рођењем. На жалост, добре учитеље не можемо да клонирамо, зато морамо њихов позив да учинимо атрактивнијим.

О учитељима свако има нешто да каже, лепо или мање лепо, најзад свако од нас је похађао школу. Учитељи морају да буду посебно ангажовани у свом послу, јер желе знање да пренесу на децу, а то сигурно није лако. Морамо признати да су учитељи важни у животу сваког појединца и зато су нам потребни добри учитељи, учитељи пуни саосећања, који неуморно раде за добробит других, учитељи чија учења имају смисла за нас, које разумемо, учитељи који свој позив обављају и после школског звона.

Дејан Лескур, IV-1
Средња економска школа Сомбор
ментор: Зора Мишић, професор

Прва награда

Сандра Јањашевић II₁
Средња економска школа
Сомбор

Јована Кнежевић VIII
ОШ „Огњен Прица“
Колут

Друга награда

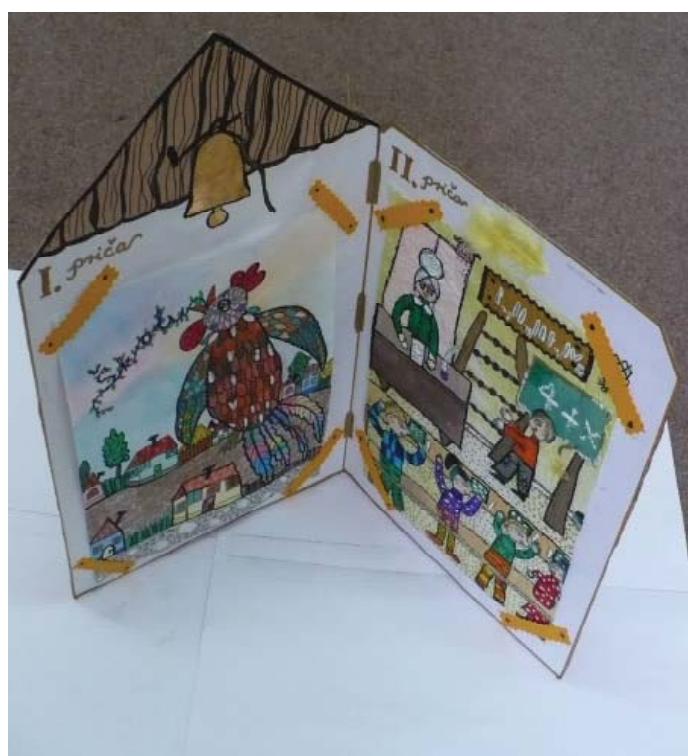
Трећа награда

Денис Енић, ШС
ОШ „Свети Сава“
Суботица

Специјална награда

Ерика Дудаи и Андреа Турањи ШС
ОШ „Свети Сава“ Суботица

Росебно признање за несебично ангажовање и менторски рад са ученицима Средње економске школе, односно ШОО „Вук Караџић“, додељено је професорци Средње економске школе, Зора Мишић и васпитној служби ШОО са доплатом ученика Вук Караџић. Награде су пристигле Зора Мишић, а за васпитну службу ШОО Слађана Ђуша.

И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ „ШКОЛЕ БЕЗ НАСИЉА“

Две средње школе у Србији укључене су, 22. септембра 2009. године у програм „Школа без насиља – ка сигурном и подстицајном окружењу за децу“. Потписивањем уговора са покрајинским секретаром др З. Јегешом 9 школа у Војводини са 8.556 ученика укључује се у стварање сигурне и подстицајне средине за учење, рад и развој. У сарадњи са Покрајинским секретаријатом за образовање започиње пилот фаза реализације овог Про-

грама у средњим школама у 4 града у Војводини. Средњошколски програм је модификован у односу на основне школе и прилагођен узрасту ученика који ће имати значајно активнију улогу у животу школе кроз директно учење у реализацији обуке и организацији школских акција у партнерству са одраслима. Различите активности повезиваће школу, родитеље и локалну заједницу у превенцији и адекватној интервенцији на насиље.

ГОСТИ ИЗ БАДЕН-ВИРТЕМБЕРГА У БАНОВИНИ

(Наставак са стр. 1)

Покрајински секретар за образовање др Золтан Јегеш 8. октобра је, у холу Извршног већа АП Војводине, примио ученике и професоре Гимназије Schwabish Hall из Покрајине Баден-Виртемберг у Немачкој. Ђаци и професори немачке гимназије су дошли у посету зрењанинској Гимназији, како би наставили и унапредили досадашњу сарадњу.

Секретар Јегеш је поздрављајући госте у име Извршног већа АП Војводине, истакао чињеницу да је међународна сарадња веома значајна за војвођанске ђаке, јер кроз дружење и размену ученика и студената наша деца имају шансу да упознају европске културе и градове. Када је у питању сарадња са гимназијама из Немачке, онда је важно да нагласим, рекао је др Золтан Јегеш, да је у Војводини пре другог Светског рата живело око 200.000 Немаца, а да их данас има око 2.500,

чија култура, наслеђе, традиција, образовање се и даље негује. Извршно веће АП Војводине посебну пажњу поклања вишејезичним срединама, зато у нашој регији постоје школе у којима се настава одржава и на три језика националних мањина.

Професор немачког језика зрењанинске Гимназије Зузана Попов је изјавила да је сарадња са немачком гимназијом почела, када је ученица зрењанинске гимназије добила једногодишњу стипендију у Немачкој. Од тада смо почели да сарађујемо и надамо се да ћемо са сарадњом наставити и проширити је и на друге како наше, тако и на њихове школе, јер су наши ђаци после неколико дана дружења почели да говоре много лепше и тачније немачки језик, јер за учење страног језика је најважније да се он усваја од оних којима је то матерњи, истакла је на крају Зузана Попов.

ШКОЛСКИ ПРИБОР НА ДАР

У организацији Општинског већа, Канцеларије за инклузију Рома општине Жабаљ и Екуменске хуманитарне организације, у свечаном холу ОШ „Милош Црњански“ у Жабљу подељено је преко деведесет паклета ромској и деци слабијег социјалног стања. Како је рекао директор Канцеларије за инклузију Рома Душан Радул, припремљено је око 250 пакетића у којима су се налазиле свеске, оловке, блокови,

боје и остали школски прибор, а они су подељени у свим селима жабаљске општине. Члан Општинског Већа задужен за културу и образовање Максим Срећков изразио је жаљење што у буџету нема више пара, те нису могли да обезбеде и уџбенике.

Како су рекли координатор Екумена Роберт Бу и Александар Николић, задужен за децу у овој организацији, Екуменска организација је с општинском потписала уговор о помоћи ромској деци, а у основној школи у Ђурђе-ву већ је у току продужена настава, којој могу да присуствују сви ученици који имају проблема са учењем.

СЕС О ОТПУШТАЊИМА

Раднички дом у Новом Саду 8. октобра био је домаћин Покрајинском социјално-економском савету који је разматрао актуелна социјално-економска ситуација у Србији и Војводини, постојеће стање у области рада и запошљавања, као и тренутно најактуелније питање отпуштања запослених у органима државне управе и јавним предузећима. „Сигурни смо да има вишка у тим органима, али начин на који се кренуло у решавање тог проблема није примерен“, казао је Мирослав Мијатовић, председник СЕС, наводећи да су синдикати упутили оштре и конкретне примедбе на рачун Нацрта закона о одређивању максималног броја запослених у републичкој администрацији.

На седници је ресорни секретар Мирослав Васин говорио о решавању низа проблема у војвођанским предузећима која су неуспешно приватизована, али и о томе колико је, у протекла четири месеца, запослено лица кроз програме Покрајинског секретаријата за рад, запошљавање и равноправност полова. Сврха СЕС је социјални дијалог, усаглашавање мишљења и заједнички рад, што је успешно постигнуто у нашем раду, казао је Ва-

син. Он је подсетио да је у протеклим осам месеци, као последица економске кризе у Војводини и неуспелих приватизација, у Војводини остало без посла 9000 људи и изнео и податак да је у јануару ове године било 199.000 незапослених у Војводини, а тај број је смањен у септембру на 195.000.

Васин је изнео и став Извршног већа у погледу рационализације у органима државне управе. „Покрајинска администрација проглашена је за најштедљивију у региону и Србији, јер је изузетно мали део буџетских средстава потрошен за трошкове запослених. Сигурно ћемо поштовати све интенције које долазе са нивоа републичке Владе у погледу рационализације радне снаге, с тим што ћемо применити специфичности које се односе на покрајинску администрацију. Чека се усвајање Закона о надлежностима Покрајине да би започели озбиљне анализе успешности у покрајинским органима. Од обима надлежности које ће Покрајина имати, зависеће и број и квалификација запослених потребних да се то реализује“, закључио је Васин.

ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРОЈЕКТЕ

Нови Сад и Бачки Петровац трећег октобра је посетила висока делегација из Републике Словачке, предвођена министром иностраних послова Мирославом Лајчаком. Делегацију у којој је био и словачки амбасадор у Републици Србији Игор Фурић, примио је председник Извршног већа Војводине др Бојан Пајтић, а у разговорима у Извршном већу учествовао је и министар иностраних послова у републичкој Влади Вук Јеремић, као и потпредседница покрајинске Владе и председник Националног савета словачке националне заједнице у Војводини и Србији Ана Томанова Маканова.

„Потенцијали који постоје у економској сарадњи морају бити искоришћени на начин на који је то учињено у свим другим областима међусобне сарадње, која је са Републиком Словачком и на политичком и на културном плану једноставно изванредна. Само развојем економије и новим инвестицијама можемо смањити одлив младих стручњака, без којих наша економија нема будућности“ - рекао је председник Извршног већа Војводине др Бојан Пајтић.

Министар Лајчак рекао је да „ниво економске сарадње и квалитета сарадње две економије мора достићи ниво и целовитост политичких од-

носа, и то на нивоу најсавременије, развојне и пословне филозофије XXI века. Све оно што радимо за словачку националну заједницу у Војводини заправо чинимо и за све становнике и Војводине и Србије, јер примењујемо европска искуства и принципе који ће допринети бржем развоју и интеграцији читавог друштва“.

Ана Томанова Маканова рекла је да су током разговора разматрана и питања сарадње и заједничких пројеката у области образовања, културе и спорта и да ће нови споразум у овим областима бити окренут будућности, како би били искоришћени сви потенцијали и све предности које постоје захваљујући изузетно добрим међусобним односима али и ангажману и великом угледу и снази коју ужива словачка национална мањина, као и отворености и афирмативној политици подршке и заштите националних и етничких заједница у АПВ. Посебно је апрофран улога националних савета који су после усвајања новог закона којим се дефинише њихова улога, постали прави носиоци културне аутономије и партнер државним органима у решавању најважнијих питања везаних за националне мањине.

ZARADE I DALJE U PADU

(Nastavak sa str. 1)

Prosečna zarada (bruto) u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2009. godine, iznosila je 43.597,00 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u julu 2009. godine, nominalno je manja za 3,8%, a realno je manja za 3,7%. U istom mesecu prosečna zarada isplaćena u Vojvodini bila je nešto niža i iznosila 43.028,00 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u prethodnom mesecu bila je nominalno manja za 3,3%, a realnom manja za 3,3%. Prosečna zarada u (statističkoj) centralnoj Srbiji isplaćena u avgustu bila je veća nego zarada u Republici (naravno i u Vojvodini) i iznosila je 43.805,00 dinara. Međutim, i ova zarada je nominalno pala za 4%, a realno za 3,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa (neto) u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2009. godine, iznosila je 31.338,00 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u julu 2009. godine, nominalno je manja za 3,7%, a realno je manja za 3,6%. Prosečna zarada, naravno bez poreza i doprinosa u Vojvodini isplaćena u avgustu bila je 30.933,00 dinara. Što znači da je u odnosu na jul, nominalno bila manja za 3,2%, a za isti procenat je i realno smanjena. U centralnoj Srbiji u avgustu je zarada pratila trend bruto zarade i bila veća nego li u Republici ukupno (i naravno Vojvodini) i iznosila je 31.487,00 dinara, te je u odnosu na prethodni mesec bila nominalno manja za 3,9%, a realno za 3,7%.

U avgustu, najveću neto zaradu ostvarili su zaposleni na teritoriji Grada Beograda i ona je iznosila 39.049,00 dinara, odmah iza njih su se plasirale zarade zaposlenih u Gradu Novom Sadu sa 34.434,00 dinara. U istom mesecu od velikih regionalnih centara, u Kragujevcu su zabeležene neto zarade od 28.811,00 dinara, a u Gradu Nišu 27.255,00 dinara. Što se tiče vojvodanskih okruga beležimo da su najveće neto zarade kući poneli očekivano zaposleni u južnobačkom

okruhu i one su iznad vojvodanskog proseka, a iznosile su 32.479,00 dinara. Jedini koji su bili iznad linije od 30.000, bili su i zaposleni u južnobačkom okrugu sa 31.126,00 dinara. Zarade u ostalim vojvodanskim okruzima su niže, ali i poprilično ujednačene u rasponu od najniže zabeležene od 29.268,00 dinara u severnobačkom okrugu do najviše u toj kategoriji u srednjobačkom okrugu gde su iznosile 29.952,00 dinara. U istom mesecu, u zlatnoj vojvodanskoj sredini, našli su se zaposleni u: zapadnobačkom okrugu sa 29.728,00 dinara, sremskom sa 29.693,00 dinara i severnobačkom sa 29.526,00 dinara.

Najviše prosečne plate imali su zaposleni na Novom Beogradu – 47.142 dinara, a najniže u Gadžinom Hanu – 14.720 dinara, podaci su Republičkog zavoda za statistiku. Posmatrano po delatnostima, najveće plate i dalje imaju zaposleni u finansijskom posredovanju – 64.922 dinara, a najmanje zaposleni u proizvodnji odevnih predmeta i krzna – 13.327 dinara. U vrhu po visini plate su i zaposleni u vazdušnom saobraćaju sa

63.607 dinara, u proizvodnji duvanskih proizvoda sa prosečnom zaradom od 60.016 dinara, zaposleni u organizacijama na bazi učlanjenja – 57.294 dinara, slede zaposleni u osiguranju i penzijskim fondovima – 56.278 dinara. Slede i zaposleni u vadenju sirove nafte i gasa, proizvodnji koka i derivata nafte, proizvodnji električne energije, gasa i tople vode.

Medu onima sa najnižim platama su i zaposleni u proizvodnji radio, TV i komunikacione opreme sa zaradom od 14.261 dinara, preradi i proizvodnji od drveta i plute – 15.347 dinara, proizvodnji tekstilnih predmeta i tkanina – 15.701 dinar, proizvodnji kože i predmeta od kože, obuće – 16.527 dinara.

Što se tiče zarada po okruzima, najniže su u Topličkom okrugu 21.064 dinara, a najviše u gradu Beogradu – 39.049 dinara.

Opštine sa najvišim platama pored Novog Beograda su Lazarevac – 45.926 dinara, Surčin – 45.234 dinara, Vračar – 43.307 i Pećinci – 41.908 dinara.

Medu opštinama sa najnižim platama, osim Gadžinog Hana, su Bela Palanka – 14.973 dinara, Svrlij – 15.172 dinara, Kuršumljia – 15.243 dinara i Rača – 16.131 dinar.

	Prosečne zarade bez poreza i doprinosa (RSD)		
	VIII 2009		I-VIII 2009
	Ukupno	Privreda	Ukupno
Republika Srbija	31338	28915	31198
Centralna Srbija	31487	28928	31404
AP Vojvodina	30933	28880	30644
Grad Beograd	39049	38055	39328
Grad Novi Sad	34434	31892	35707
Grad Niš	27255	22386	26400
Grad Kragujevac	28811	25476	29710
Severnobački okrug	29526	26741	28749
Srednjobačanski okrug	29952	29004	29581
Severnobačanski okrug	29268	27657	28707
Južnobačanski okrug	31126	29687	31484
Zapadnobački okrug	29728	28087	29038
Južnobački okrug	32479	29955	32807
Sremski okrug	29693	27597	27832

Period avgust 2009 – avgust 2008.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u avgustu 2008. godine, nominalno je veća za 6,3%, a realno je manja za 1,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u avgustu 2008. godine, nominalno je veća za 6,4%, a realno je manja za 1,4%.

	Nominalni indeksi zarada bez poreza i doprinosa	VIII 2009	VIII 2009	VIII 2009	VIII 2009	I-VIII 2009	I-VIII 2009
		VII 2009	XII 2008	VIII 2008	Ø 2008	I-VIII 2008	Ø 2008
Republika Srbija	ukupno	96,3	91,2	106,4	107,5	110,5	107,0
	privreda	95,3	95,7	107,3	109,3	112,1	108,9
Centralna Srbija	ukupno	96,1	91,7	106,5	107,4	110,8	107,2
	privreda	95,6	96,4	107,5	109,4	112,4	109,1
Vojvodina	ukupno	96,8	90,1	106,1	107,5	109,7	106,5
	privreda	94,6	93,9	106,8	109,2	111,1	108,5
Realni indeksi zarada bez poreza i doprinosa							
Republika Srbija	ukupno	96,4	86,2	98,6	98,6	101,7	98,9
	privreda	95,4	90,5	99,4	100,3	103,2	100,6
Centralna Srbija	ukupno	96,3	86,7	98,7	98,4	101,8	98,9
	privreda	95,8	91,1	99,6	100,3	103,3	100,6
Vojvodina	ukupno	96,8	85,0	97,9	98,7	100,8	98,6
	privreda	94,6	88,6	98,5	100,3	102,1	100,5

Period januar/avgust 2009 – januar/avgust 2008.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar – avgust 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar – avgust 2008. godine, nominalno je veća za 10,5%, a realno je veća za 1,7%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar – avgust 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar – avgust 2008. godine, nominalno je veća za 10,5%, a realno je veća za 1,7%.

Kupovna moć najslabija u regionu

Plate i kupovna moć građana Srbije zaostaju za onima u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, pokazalo je istraživanje hrvatske agencije Nijelsen. U tom istraživanju, koje je obuhvatilo četiri bivše jugoslovenske republike, posmatrane su prosečne neto plate i kupovna moć građana preko cena pet karakterističnih artikala – piva, deterdženta za pranje rublja, pasta za zube,

kafe i cigareta. Po visini prosečne plate, Srbija je na poslednjem mestu (348 evra). Bosna i Hercegovina je ispred nas (407 evra), Hrvati su drugi (730 evra), dok su prvi Slovenci (922 evra). Srbija je na začelju po broju artikala koje može kupiti za platu. Slovenac od plate može kupiti, recimo, 542 litra piva, a Srbin 377 litara. U Hrvatskoj se pak mogu kupiti 452, a u BiH – 397 litara. Ako se cela plata u Srbiji potroši na kafu, dobiće se 45 kilograma tog artikla, dok u Sloveniji radnici mogu kupiti 105 kilograma. Hrvati, čija je kafa najskuplja, moraću da se zadovolje sa 73 kilograma, a Bosanci sa 51 kilogramom kafe. Cigarete u Sloveniji košta-

ju u proseku 2,6 evra, pa se od prosečne plate može kupiti 376 kutija, a u Hrvatskoj 306 kutija po prosečnoj ceni od 2,4 evra. U Srbiji kutija cigareta košta oko evra, a mogu se kupiti 362 paklice, dok su u Bosni i Hercegovini najpovoljniji što se tiče tog artikla, pa od plate mogu kupiti 458 kutija po ceni od 0,9 evra. Prašak za pranje u skladu je sa zaradama, a najskuplji je u Sloveniji, gde košta 2,6 evra, pa u Hrvatskoj, gde staje 2,4 evra. U Bosni je njegova prosečna cena 1,6, a u Srbiji 1,4 evra. Cena paste za zube u istom je redosledu – u Sloveniji staje dva i po evra, u Hrvatskoj – dva evra, u Bosni i Hercegovini 1,4 i u Srbiji 1,1 evro.

Mesec-godina	Pros. mesečna zarada po zaposl. u Rep. (bez poreza i doprinosa)	Potrošačka korpa u Republici		Odnos potrošačke korpe i zarade	
		Prosečna	Minimalna	(3:2)	(4:2)
1	2	3	4	5	6
2009.					
januar	28.877	34.874,93	21.996,60	1,21	0,76
februar	31.121	35.648,66	22.567,27	1,15	0,73
mart	30.362	35.724,62	22.671,88	1,18	0,75
april	32.571	36.481,14	23.178,23	1,12	0,71
maj	31.086	36.930,09	23.676,38	1,18	0,76
jun	31.768	37.173,96	23.810,97	1,17	0,75
jul	32.553	36.365,80	23.225,68	1,11	0,71
Indeks VII 2009/VII 08	98,5	112,2	112,1		

Grad	Prosečna mesečna zarada po zaposlenom u Republici (bez poreza i doprinosa)	Potrošačka korpa u Republici		Odnos potrošačke korpe i zarade	
		Prosečna	Minimalna	(3:2)	(4:2)
1	2	3	4	5	6
Beograd	40.843	38.176,84	24.440,55	0,93	0,59
Novi Sad	38.155	36.270,42	22.592,88	0,95	0,59
Niš	27.255	32.644,24	21.270,95	1,19	0,78
Kragujevac	32.063	34.693,35	21.525,01	1,08	0,67
Zrenjanin	32.903	36.894,23	24.023,83	1,12	0,73
S.Mitrovica	30.974	35.212,45	23.027,08	1,13	0,74
Subotica	30.502	37.252,86	24.111,86	1,22	0,79
Republika Srbija	32.553	36.365,80	23.225,68	1,11	0,71

Inflacija bezmalo dvocifrena

Cene na malo roba i usluga u Republici Srbiji u septembru 2009. godine u proseku povećane za 0,2%, a cene usluga za 0,6%. U septembru 2009. godine u odnosu na isti mesec 2008. godine cene na

malo su povećane za 9,5% a u odnosu na decembar 2008. povećane su za 9,4%.

Troškovi života u Republici Srbiji u septembru 2009. godine u odnosu na prethodni mesec u proseku su viši za 0,2%. U septembru 2009. godine u odnosu na isti mesec 2008. godine troškovi života su povećani za 7,1% a u odnosu na decembar 2008. povećani su za 6,0%. Razlika između indeksa cena na malo i indeksa troškova života je posledica različitog uticaja rasta cena pojedinih artikala na formiranje ovih indeksa.

ДА ЛИ ШКОЛА ДА ТРАЖИ ДОПУНУ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ АКО УЧЕСНИК НИЈЕ ДОСТАВИО СВУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ НАВЕДЕНУ У КОНКУРСУ?

ПИТАЊЕ: Да ли за радно место наставника коме је престао радни однос због учења теже повреде радне обавезе треба расписати конкурс за пријем радника у радни однос на одређено или неодређено време?

ОДГОВОР: На основу члана 131. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 62/03, 64/03, 58/04, 62/04 и 79/05), за теже повреде радне обавезе изриче се мера престанка радног односа ако је повреда учињена умишљајем или из свесног нехата и ако нису утврђене олакшавајуће околности за запосленог.

Запосленом је престао радни однос због учињене теже повреде радне обавезе. Како је радно место остало упражњено, школа расписује конкурс за попуну тог радног места. Иако радник коме је престао радни однос може остваривати своја даља права судским путем, школа треба да прими новог радника на неодређено време.

Дакле, за радно место наставника коме је престао радни однос због учињене теже повреде радне обавезе треба расписати конкурс за пријем радника у радни однос на неодређено време.

ПИТАЊЕ: Да ли школа може да прими у радни однос на одређено време, до повратка одсутног запосленог, лице које би замењивало административног радника до његовог повратка са годишњег одмора?

ОДГОВОР: Чланом 122. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је, између осталог, да установа може да прими у радни однос на одређено време без конкурса лице ради замене одсутног запосленог до 60 дана.

Из наведеног произилази да школа може, за време одсуства административног радника због годишњег одмора, да прими у радни однос лице до повратка одсутног запосленог (у овом случају, до повратка запосленог са годишњег одмора).

ПИТАЊЕ: Да ли запослени на одређено време ради замене одсутног запосленог има право да настави рад све до повратка одсутног запосленог са годишњег одмора или одсуствовања са рада по другом односу?

ОДГОВОР: Чланом 37. став 3. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05) утврђено је да се радни однос на одређено време, ради замене привремено одсутног запосленог, може засновати до повратка привремено одсутног запосленог.

Радни однос заснован на одређено време постаје радни однос на неодређено време, ако запослени настави да ради најмање пет радних дана по истеку рока за који је заснован радни однос.

Када је у питању трајање радног односа на одређено време ради замене одсутног запосленог, Законом о раду није одређено временско ограничење таквог радног односа.

Према томе, када се ради о запосленима који су засновали радни однос на одређено време до повратка привремено одсутних запослених (због коришћења породилског одсуства и одсуства ради неге детета, а након тога коришћења годишњег одмора), запослени имају право да наставе да раде све до повратка запослених са годишњег одмора или одсуствовања са рада по другом основу.

ПИТАЊЕ: Да ли приправник у установи може да буде примљен на одређено или неодређено време?

ОДГОВОР: Чланом 113. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 62/03, 64/03 – исправка, 58/04, 62/04 – исправка, 79/05 – др. Закон и 101/05 – др. Закон) прописано је да је приправник, у смислу овог закона, лице које први пут у том својству заснива радни однос у установи и оспособљава се за самосталан образовно-васпитни, васпитни, односно стручни рад савладавањем програма за увођење у рад наставника, васпитача и стручног сарадника и полагањем испита за лиценцу; да приправнички стаж траје најдуже две године од дана заснивања радног односа; да за време трајања приправничког стажа, ради савладавања програма за увођење у рад наставника, васпитача и стручног сарадника, установа приправнику одређује ментора; да приправник има право да полаже испит за лиценцу после навршених годину дана рада; да приправнику који у року од две године од дана заснивања радног односа не положи испит за лиценцу – престаје радни однос.

Чланом 122. став 5. Закона прописано је да установа прима у радни однос на одређено време по расписаном конкурс, између осталог, и

лице у својству приправника.

Закон омогућава пријем приправника на неодређено и на одређено време. Установа може актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места да пропише да за обављање послова наставника, васпитача и стручног сарадника прима лице са лиценцом или приправника. Такво решење омогућава пријем приправника на неодређено време.

ПИТАЊЕ: Да ли је школа правилно поступила када је по конкурс за пријем у радни однос приправника на одређено време – до две године, примила кандидата са радним стажом, а без положеног испита за лиценцу?

ОДГОВОР: Чланом 113. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05) прописано је да је приправник, у смислу овог закона, лице које први пут у том својству заснива радни однос у установи и оспособљава се за самосталан образовно-васпитни, васпитни, односно стручни рад савладавањем програма за увођење у рад наставника, васпитача и стручног сарадника и полагањем испита за лиценцу.

Истим чланом Закона прописано је да приправнички стаж траје најдуже две године од дана заснивања радног односа, да приправник има право да полаже испит за лиценцу после навршених годину дана рада и да приправнику који у року од две године од дана заснивања радног односа не положи испит за лиценцу престаје радни однос.

Чланом 3. Правилника о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник РС“, број 22/05) прописано је да обавезу полагања испита за лиценцу има приправник и наставник, васпитач и стручни сарадник који испуњава услове за наставника, васпитача и стручног сарадника, а није савладао програм увођења у посао и нема лиценцу (у даљем тексту: приправник), као и да наставник, васпитач и стручни сарадник са оствареним радним стажом ван установе нема својство приправника, али се уводи у посао и полаже испит за лиценцу као и приправник.

С обзиром на чињеницу да се на конкурс није јавио кандидат без оствареног радног стажа и да ниједан кандидат нема положен испит за лиценцу због чега је потребно да се, као и приправник, уводи у посао, школа је исправно поступила када је примила у радни однос кандидата са радним стажом.

ПИТАЊЕ: Да ли се са запосленим у школи, који је засновао радни однос на основу решења директора, закључује уговор о раду?

ОДГОВОР: Са запосленим у школи који је засновао радни однос на основу решења директора не закључује се Уговор о раду, зато што је Уговор о раду инструмент за заснивање радног односа, а то лице је већ засновало радни однос.

Међутим, из члана 278. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05) произилази обавеза школе да са запосленима који су засновали радни однос до дана ступања на снагу тог закона али с њима није закључен Уговор о раду, закључи Уговор о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности.

ПИТАЊЕ: Да ли је школа обавезна да од учесника конкурса који нису доставили сву тражену документацију која је наведена у тексту конкурса тражи да накнадно доставе потребну документацију?

ОДГОВОР: Школа није обавезна да од учесника конкурса који до његовог закључења нису доставили сву документацију наведену у тексту конкурса тражи да накнадно доставе документацију која недостаје. Сви учесници конкурса обавештени су да до истека рока за достављање пријава на конкурс, односно до закључења конкурса, доставе сву тражену документацију.

Штавише, школа не би ни смела да разматра пријаве на конкурс које до закључења конкурса нису стекле својство потпуних пријава, односно пријава које садрже сву потребну документацију. Ако би разматрала неблагоприятне и/или непотпуне пријаве на конкурс, школа би повредила процедуру за избор кандидата, што би незадовољан учесник конкурса могао да искористи у поступку интерне, инспекцијске или судске заштите.

Наша сугестија је да у текст конкурса за пријем у радни однос уђе и обавештење да се неблагоприятне и непотпуне пријаве неће разматрати, као и регулисање тог питања општим актом школе (колективним уговором код послодавца или правилником о раду).

OCENA ZAVISI I OD IMENA ĐAKA

Do ovog zaključka došli su autori studije Univerziteta u Oldenburgu, urađenoj na osnovi ankete među 2.000 nastavnika osnovnih škola. Trebalo je da učitelji u anketi odgovore koja imena nikada ne bi dali sopstvenoj deci i da navedu ona imena koja ih asociraju na upadljivo negativno ponašanje đaka, te da na kraju vrednuju imena sa ponuđenog spiska. Rezultati pokazuju da simpatičnim i uspešnim u školi učitelji smatraju dečake koji se zovu Aleksandar, Maksimilijan, Simon, Lukas i Jakob, dok su izuzetno pozitivno vrednovana ženska imena Šarlote, Nele, Mari, Ema i Katarina. Kod učitelja, kako navodi studija, ne prolaze dobro deca koja se zovu Žaklin, Šantal, Anđelina, Mendi, Džastin, Denis ili Marvin. Na neprikosnovenom vrhu liste imena za koje učitelji veruju da ih imaju deca koja su loši đaci i nemoguće se ponašaju je - Kevin, a jedna učiteljica je čak ocenila da "Kevin nije ime, nego dijagnoza".

Autori studije objašnjavaju da učitelji uopšte nemaju samokritičan stav prema sopstvenim predrasudama i da smatraju da su na osnovu iskustva u stanju da izvuku zaključak da deca koja nose određena imena dolaze iz nižih socijalnih slojeva, da postižu slab uspeh u školi i devijantno se ponašaju. Iz studije se ne vidi i da li učitelji nepravedno ocenjuju đake za koje smatraju da imaju "neprikladna" imena. Ukazuje se, međutim, da ranija istraživanja pokazuju da učitelji neodgovarajuće i nepravedno ocenjuju one za koje smatraju da nisu mnogo sposobni ili da, na primer, "previdaju" mnoge greške u diktatima đaka koje smatraju uspešnim i sposobnim.

ČITATELJ ZA GINISA

Engleskinja Luiz Braun (91) mogla bi da dobije titulu najstrastvenije čitateljke Engleske nakon otkrića da je iz lokalne biblioteke pozajmila svoju 25.000. knjigu. Braunova iz mesta Stranrar u Engleskoj od 1946. godine pozajmljivala je desetak knjiga sedmično i nikad nije morala da plati kaznu zbog kašnjenja u vraćanju knjiga. Ta penzionerka koja zbog problema sa vidom poslednjih godina pozajmljuje jedino knjige štampane krupnim slovima pročitala je gotovo sve knjige iz lokalne biblioteke. "Moji roditelji su puno čitali i ljubav prema čitanju su preneli i na mene. Počela sam da čitam kada sam imala pet godina i nikada nisam prestala. Volim da pročitam sve što mi dođe u ruke", izjavila je Luiz Braun.

Kako piše lokalna štampa, zaposleni u biblioteci u Stranraru kažu da bi čitačke navike gospođe Braun u toku poslednjih 60 godina trebalo da joj omogućile ulaz u Ginisovu knjigu rekorda. "Mada je pozajmila 25.000 knjiga, nikada nije kasnila u njihovom vraćanju. Bibliotekari smatraju da je izuzetna žena i sa nestrpljenjem očekuju njene sedmične posete. "Svi se pitamo da li bi neko mogao da obori njen rekord", komentarisali su zaposleni u biblioteci u Stranraru.

OSTAVILA 300.000€ RADNICIMA

Jedna 80-godišnja Francuskinja, koja je preminula u martu 2008. bez potomaka, ostavila je oporukom sav svoj imetak radnicima prevoznog preduzeća u Dijepu, lučkom gradu na severu zemlje. Pored 50 radnika ovog preduzeća, deo njenog nasledstva od 300.000 evra dobiće i jedan broj apotekara, lekara, medicinskih sestara, zaposlenih

u ministarstvu finansija kao i jedan vodoinstalatler.

Advokat zadužen za deobu nasledstva objasnio je da je ovim gestom stara gospođa želela da se zahvali svim osobama koje je cenila i koje su joj pomagale tokom poslednjih godina života. «Nasledstvo će biti podeljeno između 200 osoba», kazao je advokat, ističući da nije bilo lako pronaći sve njih jer je u svom testamentu starica u nekoliko slučajeva navela samo ime naslednika. Darežljiva starica, koja se teško kretala uz pomoć dve štake, posebno se zahvalila 50 šofera, mehaničara i administrativnih radnika gradskog prevoznika čije je usluge svakodnevno koristila.

NAJSTRESNIJI POSAO – BITI MAJKA

Ono što su mnoge majke i domaćice oduvek i same znale - sada potvrđuje i nauka. Biti majka i domaćica bez formalnog zaposlenja je najstresniji posao na svetu. Ni saobraćajne gužve, ni mobing na poslu uz stalne pretnje otkazima, ne dižu hormone stresa kao odgajanje dece i obavljanje kućnih poslova. Majke-domaćice trpe i šest puta veći stres nego oni koji rade na poznatim stresnim mestima poput brokera, učitelja ili medicinskih sestara. Domaćice su „kraljice kortizola“. Istraživanje je sprovedela „Mindlab“, nezavisna britanska konsultantska kuća specijalizovana za merenje ljudskih reakcija u najrazličitijim situacijama. Ispitivanje nivoa stresa kod odraslih Britanaca sprovedeno je na pet radnih mesta - roditelja koji ostaju kod kuće, vozača taksija, učitelja, medicinskih sestara i berzanskih radnika.

Nakon majki-domaćica na drugo mesto su se „plasilale“ medicinske sestre, zatim ljudi s berze koji barataju tuđim milionima, pa učitelji i, na kraju, bez obzira na frustraciju celodnevnog bitke s gradskim saobraćajem, vozači taksija. Svi oni su testirani tokom sedam sati, a bili su povezani s opremom za praćenje raznih parametara poput broja otkucaja srca i provodljivosti kože. U nekoliko navrata uzet im je i uzorak pljuvačke za merenje nivoa kortizola, koji je indirektni indikator stresa.

Od prosečne žene danas se očekuje da bude besprekorna na svim poljima - ljubavi, karijeri, braku, majčinstvu, prijateljstvu, da bude obrazovana, energična, lepa i zgodna, negovana, zanimljiva, maštovita. Sve to dovodi do stresa, a on do depresije, glavobolje, nervoze, visokog krvnog pritiska, poremećaja metabolizma i mnogih drugih tegoba. Žene vremenom fizički i psihički posustaju, gube volju za životom, vuku loše poteze, donose pogrešne odluke, strada im zdravlje, ili žargonski rečeno, „pucaju po šavovima“.

Osim svega toga, naučnici kažu i da ženski organizam drugačije reaguje na stres nego muški. Žensko telo luči više hormona stresa, što se nastavlja u izvesnom periodu i kada prođe stresna situacija pošto ženski hormon progesteron blokira brzo „isključivanje“ kortizola. Nauka je dakle sve objasnila ali je nejasno hoće li majkama i domaćicama od toga biti lakše.

MUŽ ZA 20 \$

Ako žele da iznajme supruga, Amerikanke treba samo da se obrate firmi "Iznajmite muža" (Rent a Husband). Muževi za iznajmljivanje ne rade baš sve što i pravi supruzi. Oni neće plaćati račune "suprugama", koje ih iznajme, niti će doći u kupatilo da im sipaju mirišljavu so u vodu. Iznajmljeni muž će doći da obavi poslove koje pravi muž nikako da stigne da uradi. Za oko 20 dolara na sat okrećiće trepezariju, popraviti neispravnu lampu ili odneti kofere u ostavu. Na ideju o supruzima za iznajmljivanje, kako prenosi Glas Amerike, došao je izvesni Kejl Voren, građevinski radnik iz države Mejn, kada je posle jedne ozbiljne saobraćajne nesreće ostao bez posla i bez kuće.

Voren danas ima toliko razrađen biznis da ga televizijske stanice redovno pozivaju na jutarnja časkanja kako bi gledaocima davao uputstva za kućne popravke. Franšize njegove firme, koje je prodao širom Sjedinjenih Američkih Država, nude zainteresovanim damama privremene muževe, koji ne samo što znaju sve da urade već garantuju da će ostati u dobrom raspoloženju koliko god da ih gnjavite sa zahtevima. Kad je moguće iznajmiti muža, uskoro bi mogle da budu formirane specijalizovane agencije čijim bi posredstvom bilo moguće iznajmiti i partnera za ples, razgovorljivu osobu kao društvo za večeru. Ili, kako je jedna dama s uzdahom poželela, nekoga ko će s pažnjom slušati njene priče i jadanje.